

MIRKO TOMASOVIĆ: MARKO MARULIĆ – MARCUS MARULUS; traduit de l'italien par Charles Béné, AMCA – Paris i Književni krug Split — *Marulianum*, 1996, 48 str. + 22 str. ilustracija

U knjizi *Sedam godina s Marulom* (Split, 1996.), prof. Mirko Tomasović bilježi:

XI. 94. (mjesec studeni 1994. godine)

Prijatelj hrvatske književnosti iz Lugana Dubravko Pušek bio mi je ponudio da u njegovoj ediciji *Quaderni di letteratura croata* objavim kakav svoj tekst. Ja izabrah neku vrstu leksikonskog eseja o Marku Maruliću, e da bi štivo poslužilo kao orijentacija i obavijest onima, što se u inozemstvu zanimaju za hrvatskog humanista, te kao pozivnica na možebitne simpozije. Dubravko je preveo moj tekst od tridesetak kartica na talijanski tijekom ljeta, i već u ranu jesen u odličnoj opremi s umetkom reproducirane naslovnice bibliofilskog izdanja *Institucije* (ANNO M.D.XIII. BASILEAE) tiskana je knjižica: M. T., Marco Marulić Marulus, Laghi di Plitvice, Lugano 1994.

Tako je nastala knjiga o Maruliću na talijanskom jeziku. Dvije godine poslije, 1996. god., marom samoga autora, te gospodina Charlesa Bénéa, Almae Matris Croatiae Alumni — Paris i *Marulianuma* Književnog kruga Split, tiskan je prijevod ove knjige na francuski jezik.

Kada u ruke uzmemo knjigu koje je naslov ime i prezime jednoga čovjeka, očekujemo od nje važnije podatke koji tog naslovljenika određuju, bez obzira radi li se o beletristici ili znanstvenoj literaturi. Knjiga *Marko Marulić – Marcus Marulus* u potpunosti zadovoljava naša očekivanja, a i više od toga. Ova vrsta »leksikonskog eseja«, kako ga naziva njegov tvorac, na sažet, iscrpan, pregledan i široj publici pristupačan način pruža sve ono što može tražiti student ili znanstvenik, proučavatelj književnosti u svom prvom susretu s književnošću hrvatskoga humanizma i renesanse.

Na kraju knjige *Marko Marulić – Marcus Marulus* autor je iznio popis važnije literature. Bibliografski niz zauzima tri stranice, ali to je tek uži izbor svega što je o Maruliću do danas napisano. Proučavatelji hrvatske povijesti književnosti uvijek se vraćaju na ovog prvog njezina klasika. Tome je više razloga: težnja k univerzalnom u njegovim djelima čini ga referentnom točkom u hrvatskoj književnosti kojoj se utječu mnogi pisci, bilo da nasljeđuju književnu tradiciju koja s Marulićem počinje, bilo da se od nje opraštaju. Težnja k univerzalnom čini ga i »svevremenim« piscem kršćanske tradicije. Odgovor na pitanje zašto se toliko velikih imena i autoriteta proučavanja humanizma i renesansne književnosti okupilo oko Marulića leži u raznovrsnosti njegova opusa. Podjednako je zanimljiv za analizu u sva tri književna roda, što dokazuje ne samo širinu njegova književnog genija, nego i njegovu vrijednost. Kreativno zrelog pisca znala je prepoznati i književna Europa. Marko Marulić prvi je hrvatski klasik koji se proslavio i izvan svoje domovine, humanist koji je doživio nevjerojatan međunarodni uspjeh.

I po svojem životu i po svojemu djelu on je reprezentativan autor i hrvatskog, ali i europskog humanizma. Njegova osobnost s velikom moći ujedinjavanja hrvatske,

talijanske i latinske kulture, prožete propoznatljivim aspektima univerzalne, europske kulture, usmjerene k općoj duhovnoj obnovi na prijelazu iz XV. u XVI. stoljeće, lako je zadovoljila visoke kriterije u doba sinteza. Djela su mu prevedena na sve važnije europske jezike, tiskana i objavljivana diljem Europe. Zbog toga Marulića ne može zaobići ni jedna ozbiljnija povijest knjige, kao niti jedan pregled razvoja europskog duha kršćanstva. Slava mu je bila osigurana zahvaljujući daru transponiranja misli iz uže sfere u širu, univerzalniju.

Smisao za transpoziciju, ali ovaj put jednog drugog tipa, pokazao je i prof. Tomasović. Opsežnu građu o Marku Maruliću, koju je uostalom autor već ranije bio izložio u knjizi od dvjestotinjak stranica, trebalo je na neki način preoblikovati. Ovom prilikom okvir je bio drastično sužen, a određen informativnom namjenom knjige. Vještina majstora sustavnosti čini mi se prvom njezinom odlikom. Doista, ova knjižica sadrži sve najbitnije podatke o Marulićevu životu, radu i recepciji njegovih djela. Pregledno raspoređena građa u nekoliko poglavlja (*Književni profil, Život, Trojezični pisac, Knjige latinske, Hrvatska djela, Djelo prevoditelja, Europski humanist*) usmjeruje čitatelja, talijanskog, a sada i francuskog, na najbitnije odrednice Marulića kao pisca i njegova književnog stvaranja kao dijela europskog humanizma.

S obzirom na ulogu koju je Marulić odigrao na francuskom govornom području u doba duhovne obnove Europe, posve je logično pojavljivanje knjige na francuskom jeziku. Zastupljenost Marulićevih tekstova u francuskom humanizmu bila je velika. *De institutione bene vivendi per exempla sanctorum* u Francuskoj se čitala i na latinskom i na francuskom jeziku (dva prijevoda, čak sedam izdanja). *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi pendentis in cruce* upravo je u francuskom jeziku imala najviše odjeka. Do sada je poznato dvanaest prijevoda i stotinjak izdanja, a sve u francuskoj kulturi, koja je najprosperitetnija i najzahtjevnija na tom polju, i koja ima tolike nabožne autore. Da je Marulić bio poznat po svojim latinskim djelima i prije, kada ona još nisu bila prevedena na francuski, govori i Paul du Mont, prvi francuski prevoditelj Marulićeve *Institucije*. U uvodnoj poslanici *svoga* prijevoda govori o Maruliću kao piscu tada prepoznatljivom francuskoj i europskoj publici po djelima *Evangelistarium* i *Quinquaginta parabola*.

Prof. Tomasović za upoznavanje Europe s Marulićem odabrao je onaj put kojim je išla i negdašnja Marulićeva europska slava. Nakon knjige na hrvatskom i talijanskom, pred nama je i francusko izdanje. Nadamo se da ova vrijedna zamisao neće ovdje zastati. Osim toga, budući da neprestano pristižu novi podaci i informacije o životu i djelu Marka Marulića, prof. Tomasoviću i svim drugim vrijednim proučavateljima na njegovom tragu ne preostaje previše vremena za odmor.

Cvijeta Pavlović